

Naturverdier på Korten, Tønsberg

Kartlegging i forbindelse med reguleringsplan

Anders Thylén

Naturverdier på Korten, Tønsberg

Forfattere: Anders Thylén

Publisert: 24.09.2021

Antall sider: 23 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Korten Eiendom AS

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Thylén, A. 2021. Naturverdier på Korten, Tønsberg. Biofokus-rapport 2021-020. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Eksisterende tursti sett mot sør / Strandsone sett mot Kortenbukta / Engrødtopp / Rynkerose / Parkslirekne. Foto: Anders Thylén

Biofokus rapport 2021–020

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-004-5

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra Korten Eiendom AS foretatt naturfaglige registreringer i et planområde på Korten, Tønsberg. Christian V. Svarstad har vært vår kontaktperson hos oppdragsgiver. Anders Thylén har vært prosjektansvarlig og ansvarlig for utarbeiding av rapport. Biofokus takker oppdragsgiver for godt samarbeid og dialog underveis i arbeidet.

Oslo, 24. september 2021

Anders Thylén

Strandsone og ruderalmarker i planområdet på Korten. Foto: Anders Thylén..

Sammendrag

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra Korten Eiendom AS foretatt naturfaglige registreringer i et planområde på Korten, Tønsberg. Det arbeides med reguleringsplan for et landareal som grenser til Ilene naturreservat ved Byfjorden. Reservatet har store verneverdier knyttet til gruntvannsområder og vann- og våtmarksfugl. Biofokus har utført feltarbeid, og har kartlagt naturtyper (etter DN-håndbok 13), rødlistearter og fremmede arter i området.

Det meste av sjø- og vannarealet grensende til planområdet er tidligere kartlagt marine naturtyper i form av bløtbunnsområder i strandsonen og ålegrassenger. Nord i Kortenbukta er det takrørskoger omkransende selve bukta med svært grunn bløtbunn som blir blottlagt ved lavvann. Mudderflatene er viktige for mange arter spesielt på trekk. Gruntvannsområdene utenfor strandsonen lenger sør er del av større beiteområde for vannfugl som dekker store deler av Byfjorden. Store flokker med gjess bruker området både for hvile, rast og fødesøk gjennom deler av året. Flykorridorer for gjessene inn og ut av området er et viktig tema, som er belyst i annen rapport.

Det er tidligere registrert en naturtype strandeng og strandsump (BN00015746) i strandsonen nord for og så vidt inn i planområdet. Lokaliteten er ikke undersøkt utenfor planområdet, og det er derfor ikke gjort noen revisjon av denne lokaliteten. En kortere strekning av strandlinjen i nord har noe strandengvegetasjon, men lokaliteten er for liten og vegetasjonen for dårlig utviklet for å kartlegges som naturtype. Det er ikke funnet andre arealer med naturtypekvalitet i området. Det er heller ikke funnet rødlistearter, men det kan ikke utelukkes at de tidligere registrerte åkerrødtopp og strandrødtopp fortsatt finnes i området. Derimot er det mye engrødtopp, som er en fremmedart.

Det er store mengder fremmedarter i området. Store arealer er dominert av kanadagullris og lupiner. Det er i tillegg mange andre fremmede arter i høye risikokategorier som forekommer i området. De største konsentrasjonene av fremmede arter er avgrenset i kart. Det vil ved en evt. utbygging i området være nødvendig å bekjempe mest mulig av fremmede arter i forkant, og deretter håndtere masser i området på en måte som sikrer at en unngår spredning til nye arealer. Det bør sikres at ny vegetasjon som evt. skal plantes / såes inn er av naturlig forekommende arter med regionalt genetisk opphav.

Andre viktige punkter å følge opp i videre planlegging er:

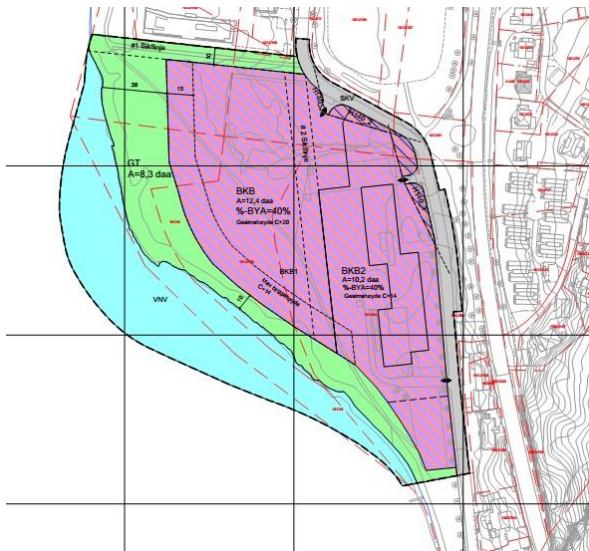
- Ivareta og restaurere naturlig vegetasjon på mest mulig areal, men spesielt mellom ny turvei og sjøen. Ivareta og bygg på de strandengkvaliteter som allerede finnes.
- Ivareta og restaurere buffervegetasjon mellom bebyggelse/turvei og sjøen. Spesielt i nordre del mot Kortenbukta, som vurderes som mest sårbar.
- Styre ferdsel i strandsonen med et eller et par utstikkere fra turveien sør i området. Opprettholde partier med mer beskyttet strandsone som fugler kan bruke til hvile etc.
- Tilpasse høyde og utforming av bygninger for å minimere konflikter med fugler.

Innhold

1	Innledning	6
1.1	Oppdrag og undersøkelsesområde	6
1.2	Bakgrunn	6
1.3	Naturforhold	7
2	Metode	10
2.1	Prosjektets produkter	10
3	Resultater.....	11
3.1	Naturtyper	11
3.2	Arter	11
3.3	Funksjonsområder for fugl	15
4	Diskusjon	18
5	Oppsummering / konklusjon.....	21
6	Referanser	22

1 Innledning

1.1 Oppdrag og undersøkelsesområde

Figur 1: Plankart for planområdet på Korten. Fra oppdragsgiver.

På Korten i Tønsberg arbeides det med reguleringsplan for et område inntil Byfjorden, eiendom gnr/bnr 1012/170. Reguleringsplanen bygger på gjeldende kommunedelplan og reguleringsplan for Korten, og hensikten er å legge til rette for bygging av kontorer og hotell/næringsbygg med tilhørende infrastruktur. Planområdet grenser til Ilene naturreservat, som er et våtmarksområde nord i Byfjorden ved Aulielvas utløp. Plankart vises i figur 1 og oversiktskart vises i figur 2. Etter regulering vil bebyggelsen komme nærmere sjøen og det er planlagt å legge Kyststien vesentlig nærmere strandkanten enn i dag.

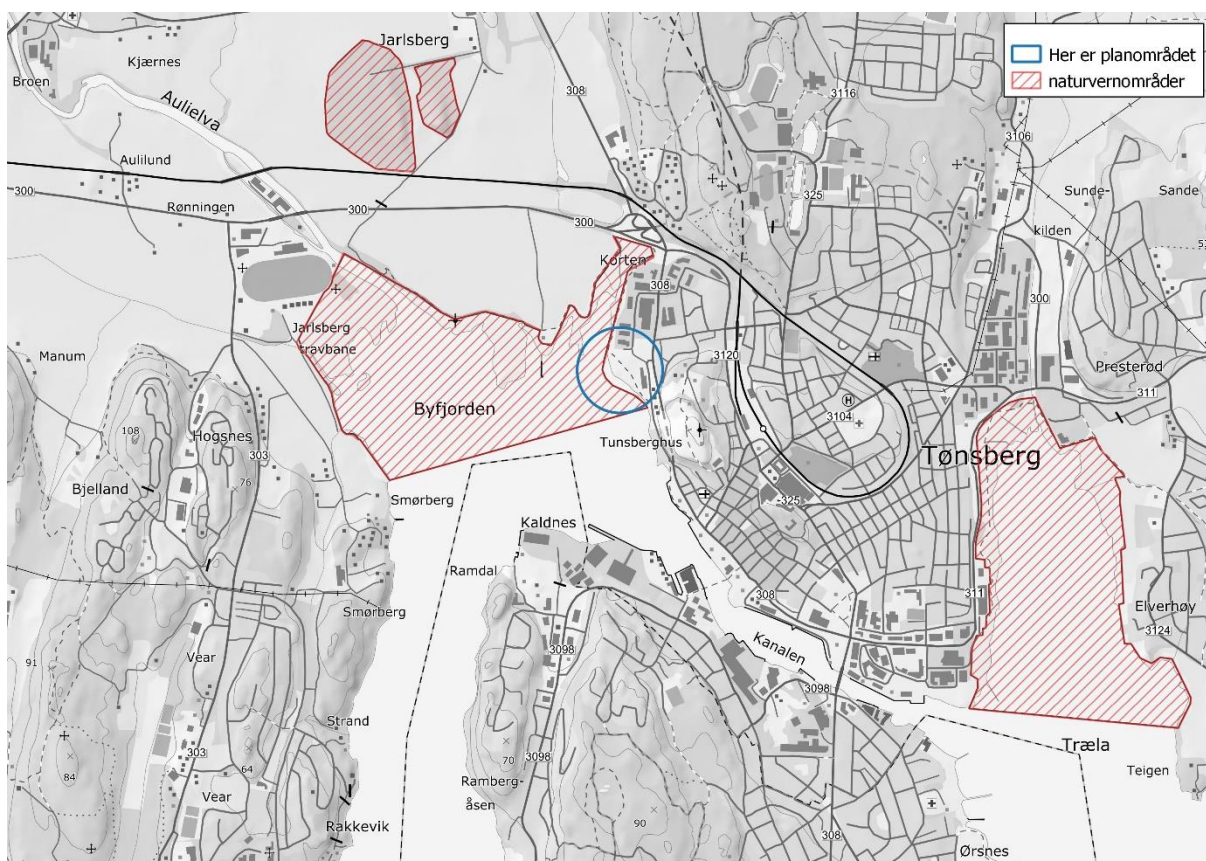
Konsekvenser for naturmangfold blir i reguleringsplanen utredet av Sweco. Som et bidrag til naturmangfoldutredningen har Biofokus fått i oppdrag å kartlegge rødlistede og fremmede arter og naturtyper i området. I oppdraget inngår også å, basert på eget feltarbeid, vurdere sårbarhet for fuglelivet i verneområdet og gi innspill til landskapsplan og avbøtende tiltak.

1.2 Bakgrunn

Planområdet ved Korten grenser direkte til Ilene naturreservat, som har store verneverdier knyttet til gruntvannsområder og vann- og våtmarksfugl. Ilene har Ramsarstatus, hvilket innebærer at det er et våtmarksområde med internasjonale verdier og tilhørende bevaringsstatus. Ved melding om oppstart av planarbeidet skrev Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) i sin høringsuttalelse bl.a. at «hensyn til reservatet og de svært verdifulle naturverdiene i området må vektlegges tungt i det videre planarbeidet».

Naturmangfoldutredningen i prosjektet gjøres som sagt av Sweco. Som grunnlag for utredningen er det i tillegg til eksisterende kunnskap og kartleggingen fra Biofokus gjort en vurdering av trekkruter og innflyvningsruter til reservatet for gress og andre større fugler (Andersen 2021). For å få en helhetlig plan for vegetasjonen er det utarbeidet en landskapsplan (Orre 2021).

Det er fra tidligere kjent en del artsfunn av planter i området, ikke minst av fremmede arter som forekommer rikelig, samt enkelte rødlistede arter. Tiltakshaver ønsket en bedre oversikt over naturverdiene og forekomsten av fremmede og truede arter, hvilket er bakgrunnen for denne rapporten.

Figur 2: Oversiktskart for planområdet ved Korten, lokalisert ved Byfjorden på vestsiden av Tønsberg sentrum

1.3 Naturforhold

Naturgrunnlag

Området hører klimatisk til boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon. Berggrunnen består trolig av rombeporfyrlava, men den har uansett lite å si for økologien i området da den er overdekket av tykke marine avsetninger. På selve Korten består grunnen helt og holdent av fyllmasser.

Flybilder fra 1938 viser at utfyllingen trolig allerede hadde startet helt i sør, men i svært liten skala. I 1959 var strandlinjen fortsatt i stor grad intakt, mens den tidlig på 2000-tallet var blitt fylt ut langt ut i sjøen og hadde nådd dagens strandlinje. Hele Korten-området og hele strandlinjen er dermed menneskeskapt i nyere tid. I sjøen utenfor finnes derimot naturlige bløtbunnsområder, med svært viktig økologisk funksjon.

Vegetasjonen er preget av at marken består av fyllmasser. I partier er det etablert en del trær, fremst vier og bjørk, men vegetasjonen har hovedsakelig et åpent preg, med et stort innslag av pionerarter, «ugressarter» og fremmede arter. Etter Natur i Norge (NiN) kan det meste av arealet føres til kartleggingsenheten «sterkt endret fastmark med jorddekke», T35-C-1. Artssammensetningen kan sies å være en blanding av ruderalmarksarter, engarter, våtmarksarter og arter knyttet til grus- og steinstrand. Strandlinjen består også denne av fyllmasser, til dels er det her litt høye erosjonskanter eller steinblokker som er dumpet nærmest stranda. Til dels er det flatere strandkant med stein og grus.

Takrør, strandrør og andre storvokste gress dominerer i partier, sammen med gjengroingsarter som bringebær, mens fremmedarter som bl.a. kanadagullris også dekker store areal.

Figur 3: Typisk strandlinje ved Korten. Ruderatevegetasjon på landarealene til høyre og gradvis overgang mot grus- og steinstrand. I bakgrunnen ses en brattere erosjonskant mot strandlinja. Foto: Anders Thylén.

Tidligere registreringer

I nord er det én naturtypelokalitet etter DN13 med strandeng og strandsump (BN00015746) med verdi som svært viktig (A-verdi), som hovedsakelig ligger utenfor, men så vidt går inn lengst nordvest i planområdet, se figur 4. Denne ble kartlagt i 2002, men har en svært mangelfull beskrivelse. Foruten denne er det ingen tidligere registrerte naturtyper på land i området. Området ble kartlagt for naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (MI) i 2020, utført av Norconsult, uten at det ble funnet verdifulle naturtyper.

I sjøen er det registrert to lokaliteter basert på DN-håndbok 19 for marine naturtyper: En med bløtbunnsområder i strandsonen med A-verdi (BM00061209, som dekker sjøarealet langs hele kystlinjen til planområdet) og en med ålegrasssamfunn med B-verdi (BM00057381, som dekker deler av kystlinja til planområdet).

Det er en god del artsregistreringer i området, både av fugl og karplanter, men det er etter det vi kjenner til ikke gjort noen organiserte kartlegginger. De fleste observasjoner er gjort av privatpersoner på tur eller evt. i forbindelse med turer knyttet til Botanisk og/eller Ornitologisk forening, og registreringer er gjort via Artsobservasjoner.no.

Det går turvei gjennom området, og strandsonen her er godt egnet for å observere fugl i reservatet. Fugleregistreringer fra Artsobservasjoner som er markert i området gjelder i stor grad fugler observert i gruntvannsområdene utenfor land. Det gjelder framfor alt vann- og våtmarksfugler, mens observasjoner av spurvefugler trolig er mer lokalt i planområdet. Det er bl.a. markert observasjoner av rødlisteartene sivspurv (NT) og skjeggmeis (NT)..

Registrerte observasjoner av planter gjelder i hovedsak fremmede arter. I tillegg foreligger to observasjoner av rødlistearter. Det er åkerrødtopp (EN) og strandrødtopp (NT).

Figur 4: Utsnitt fra Naturbase, som viser naturtyper på land etter DN13 med grønne avgrensninger med vannrette linjer, naturtyper etter Miljødirektoratets instruks med lilla avgrensninger, og marine naturtyper etter DN-håndbok 19 som grønne avgrensninger med punktnett. Av marine naturtyper forekommer bløtbunnsområder i strandsonen og ålegrassamfunn grensende til Korten.

2 Metode

Arbeidet har omfattet vurdering av:

- Områder spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (viktige naturtyper) etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) med tilhørende oppdaterte faktaark (Miljødirektoratet 2015).
- Levesteder for rødlistearter, med hovedfokus på karplanter, sopp, moser og lav. Rødlistekategorier følger gjeldende norsk rødlista (Henriksen og Hilmo 2015).
- Grønnstruktur med bakgrunn i Miljødirektoratets veileder om planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder (Miljødirektoratet 2014).
- Forekomster av fremmede arter i kategori SE, HI og PH iht. Fremmedartslista 2018 (hentet 19.10.2020) (Artsdatabanken 2018).
- Vurdering av leveområder for fugl, sårbarhet for forstyrrelser etc. er gjort mer skjønnsmessig, basert på tilgjengelige data, egne observasjoner og nyere litteratur på temaet.

Tilgjengelige naturdatabaser og litteratur er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området, bl.a. Naturbase (Miljødirektoratet 2021) og Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge 2021). Feltarbeid ble utført av Anders Thylén i løpet av ca. fire timer den 24. august 2021. Været var gunstig for kartlegging, og tidspunktet godt for å fange opp det meste av karplanter.

Tilgjengelige rapporter og utkast i forbindelse med reguleringsplanarbeidet er lagt til grunn for arbeidet, herunder utkast til landskapsplan (utarbeidet av Orre AS), utkast til naturmangfoldrapport (Sweco) og notat om trekkruiter for gjess (utarbeidet av Gørli Andersen).

2.1 Prosjektets produkter

Prosjektets produkter er dels denne rapporten, som i tillegg til å bli levert til oppdragsgiver, blir publisert på Biofokus sin nettside. Eventuelle registreringer av naturtypelokaliteter blir levert til Statsforvalteren for innleggelse i Naturbase. Relevante artsfunn blir registrert i Artskart, via Biofokus sin artsfunnbase (BAB). Kartavgrensninger og punktfunn av fremmedarter blir levert oppdragsgiver som shape-filer.

3 Resultater

3.1 Naturtyper

Figur 5: Naturverdier nord i planområdet på Korten.

Det er ved feltbefaringen ikke registrert nye naturtypelokaliteter i området. Området har generelt ikke naturkvaliteter som tilfredsstiller DN-håndbokas krav til naturtype. Den tidligere registrerte strandeng-lokaliteten (BN00015746) ligger hovedsakelig utenfor planområdet, og berører det kun helt i nord. Lokaliteten er ikke undersøkt utenfor planområdet, og det er derfor ikke gjort noen revisjon eller nye vurderinger av denne lokaliteten.

En kortere strekning av strandlinjen i nord har noe strandengvegetasjon, selv om denne er dårlig utviklet. Denne er litt for liten og naturkvalitetene for marginale for at den skal kvalifisere som naturtype, men den har likevel tendenser til naturlig strandengvegetasjon og vurderes som et viktig grønnsstrukturelement. Her vokser bl.a. strandaster, fuglevikke, saltsiv, kattehal, gåsemure og saltbendel. Den grenser likevel opp mot lokalitet BN00015746, og kunne slikt sett tale for å utvide avgrensningen for denne lokaliteten noe.

3.2 Arter

Rødlistearter

Artsmangfoldet av karplanter i området er som tidligere nevnt forholdsvis dårlig utviklet, og preget av kolonisering og suksesjon av arter på tilførte fyllmasser. Mye av artsutvalget er av nitrofile «ugress» og fremmede arter, blandet med naturlig hjemmehørende arter knyttet til strandsump og stein- og grusstrender.

Ved befaringen i 2021 er det ikke funnet rødlistede arter. Dette utelukker ikke muligheten for at både åkerrødtopp (CR) og strandrødtopp (NT) kan finnes i området. Åkerrødtopp har per i dag trolig kun én eller et par noenlunde stabile forekomster i Norge (Hvaler), andre eventuelle forekomster vurderes som nokså tilfeldige på skrotemarkslokaliteter. Det er svært mye av den vanligere arten engrødtopp i området, og det må påpekes at disse to artene kan være vanskelige å skille fra hverandre.

For strandrødtopp er habitatet på Korten ikke ideelt. De typiske strandengene hvor arten normalt vokser mangler. Det kan likevel være at det er mindre fuktpartier hvor arten klarer å klore seg fast. Ved Ilene er det ifølge Artskart en del funn av strandrødtopp i vestre del, i strandområdene nær Jarlsberg travbane. Det er derimot ingen dokumenterte funn i strandsonen øst for Aulielva, foruten funnet ved Korten. Strandområdene er besøkt av botanikere, så det er trolig reelt at det ikke er store forekomster her, selv om det kan finnes uoppdagede forekomster. Store arealer dekkes av takrørskog, hvilket heller ikke er et godt habitat for strandrødtopp. På Korten vil det trolig være bedre å prøve å restaurere noe strandeng som mulig habitat for strandrødtopp, framfor å prøve å spare restarealer av fuktig skrotemark hvor arten eventuelt fortsatt finnes.

Fremmede arter

Grunnen i området består helt og holdent av tilførte masser, hvilket har bidratt til at vegetasjonen i stor grad er dominert av fremmede arter. Det er dermed nest inntil umulig å gjennomføre en grundig og presis kartlegging av fremmede arter i området. I prosjektet er det derfor prøvd å avgrense de største konsentrasjonene av fremmede arter, og disse er avgrenset som flater i kartet i figur 7, med kommentarer i tabell 2. Foruten flatene er det registrert en del punktfunn av fremmede arter. Disse punktregistreringene er likevel på langt nær fullstendige, enkeltforekomster av fremmede arter finnes spredt gjennom stort sett hele planområdet.

Alle fremmede karplanter i høye risikokategorier som er registrert i området listes i tabell 1.

Tabell 1: Fremmede arter i kategoriene SE, HI og PH registrert i planområdet ved Korten.

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	Berberis thunbergii	høstberberis	SE	2021
Karplanter	Bunias orientalis	russekål	SE	2021
Karplanter	Lupinus polyphyllus	hagelupin	SE	2021
Karplanter	Lysimachia nummularia	krypfredløs	SE	2018
Karplanter	Melilotus albus	hvitsteinkløver	SE	2021
Karplanter	Melilotus officinalis	legesteinkløver	SE	2021
Karplanter	Odontites vulgaris	engrødtopp	SE	2021
Karplanter	Reynoutria japonica	parkslirekne	SE	2021
Karplanter	Reynoutria sachalinensis	kjempeslirekne	SE	2011
Karplanter	Rosa rugosa	rynkerose	SE	2021
Karplanter	Solidago canadensis	kanadagullris	SE	2021
Karplanter	Sorbaria sorbifolia	rognspirea	SE	2018
Karplanter	Symphytum officinale	valurt	SE	2021
Karplanter	Crataegus laevigata	parkhagtorn	HI	2011

Karplanter	Salix ×fragilis	grønnpil	HI	2018
Karplanter	Salix sp.	Pil, ubestemt	uklart	2021
Karplanter	Swida alba	sibirkornell	HI	2021
Karplanter	Lepidotheca suaveolens	tunbalderbrå	PH	2012
Karplanter	Tulipa sylvestris	villtulipan	PH	2005

Figur 6: Kanadagullris, her sammen med hagelupin og valurt, dekker store deler av planområdet. Foto: Anders Thylén.

Korten

■ Fremmede arter, flate

● Fremmede arter, punkt

● Engrødtopp

○ Hvitsteinkløver

● Kanadagullris

● Legesteinkløver

● Lupin

● Pil, ubestemt

● Rynkerose

● Sibirkornell

Figur 7: Fremmede arter registrert i Biofokus kartlegging i 2021. Nummerering av figurer viser til omtale i tabell 2. Registreringen av enkeltforekomster av fremmede arter (punkter) er ikke fullstendig.

0 25 50 75 100 m

I tabellen nedenfor vises hvilke fremmede arter i høye risikokategorier som dominerer i flatene i figur 7. Kanadagullris og hagelupiner er de arter som dekker størst areal, og som er hovedarter i de fleste av de avgrensede flatene. Hvitsteinkløver forekommer også i relativt store mengder. Engrødtopp er kun avgrenset som punktforekomster, men dekker egentlig større areal. Det er også større forekomst av fremmede pilarter enn det som framgår av figuren, trolig hovedsakelig grønnpil.

Tabell 2: Fremmede arter i de ulike avgrensningene i figur 7.

Område nr.	Fremmede arter
1	Hagelupin, kanadagullris
2	Hagelupin
3	Rynkerose, hvitsteinkløver
4	Kanadagullris, hagelupin
5	Kanadagullris, hagelupin
6	Hagelupin, hvitsteinkløver, noe kanadagullris
7	Hagelupin, kanadagullris, hvitsteinkløver
8	Parkslirekne, rynkerose, høstberberis
9	Hagelupin, kanadagullris, valurt
10	Rynkerose
11	Kanadagullris, hagelupin
12	Hagelupin, kanadagullris, en rynkerose
13	Rynkerose
14	Hvitsteinkløver, noe hagelupin
15	Parkslirekne
16	Parkslirekne, russekål, rynkerose
17	Hagelupin

3.3 Funksjonsområder for fugl

Ilene naturreservat har stor betydning for vann- og våtmarksfugl både for rasting på trekk, overvintring og hekking. Viktige habitater i området er bl.a. takrørskoger, strandenger, mudderflater og gruntvannsområder. De ulike habitatene har ulike funksjoner for fuglelivet. For arealene inntil planområdet på Korten er det hovedsakelig ulike gruntvannsområder og i nord takrørskoger som er viktige habitater. Gruntvannsområdene, i Naturbase (se figur 4) avgrenset som bløtbunnsområder i strandsonen (BM00061209) og ålegrassamfunn (BM000573819), utgjør viktige områder for fødesøk, rasting og oppvekst. Funksjonen er likevel noe forskjellig. Ålegrassamfunn og andre gruntvannsområder har opplagt også viktige funksjoner for andre organismer, bl.a. som oppvekstområder for fisk.

For fugler (og spesielt vann- og våtmarksfugler) kan en i hovedsak se følgende funksjoner i området (se figur 8):

Kortenbukta, mudderflate og takrørbelte

Nord i Kortenbukta er det svært grunne bløtbunnsområder, som ved lavvann blir eksponerte mudderflater. Området er viktig for næringssøk og hvile året rundt. Disse arealene strekker seg inn i nordre delen av planområdet. I disse områdene beiter og raster både hegrer, svaner, gjess, gressender, dykkere, riksefugler og vadefugler. Rundt bukta er det store takrørskoger. Her hekker riksefugler og spurvefugler. Takrørskogene er også gode skjulesteder for øvrige arter som bruker området. Dette bløtbunnsområdet er smalt og ligger relativt tett på turstien og industriområdet på østsiden. Arter som hekker eller er stasjonære har nok tilpasset seg den menneskelige aktiviteten i området, mens arter som raster her på trekk kan være mer var for forstyrrelser. På høsttrekket er det mye vadefugl som raster her, og nå i månedsskiftet august/september har det bl.a. rastet en del brushane (EN), storspove (VU), lappspove, sotsnipe og gluttsnipe.

Byfjorden, gruntvann, beiteområde

Gruntvannsområdene vest for planområdet har noe dypere vann enn innerst i Kortenbukta, men det er likevel grunne forhold med muligheter for fødesøk over store deler av Byfjorden. Området brukes for næringssøk av dykkender som ærfugl og kvinand, svaner, gjess, skarv og dykkere. I og med at området er stort kan de arter som evt. blir forstyrret av menneskelig aktivitet oppholde seg lenger vest. Stokkender, siland, kvinand m.fl. har ikke vanskeligheter med å oppholde seg nær strandsonen på tross av menneskelig aktivitet (egen observasjon), mens hovedtyngden av gjess oppholder seg lenger vest, fra Holmen og vestover (Andersen 2021). Gjessene er trolig mer var for forstyrrelser, hvorfor de holder større avstand til områdene med størst menneskelig aktivitet (Follestad 2012). Strandsonen ved Korten brukes i viss grad som oppvekstområde, hvile og fødesøk for ikke-flyvedyktige unger av svaner, gjess og ender. Ved befaringen var det bl.a. en svanefamilie med flere unger som hadde tilhold her.

Trekkruter for gjess m.fl.

Trekkruter for gjess og andre fugler er utredet av Andersen (2021), og det henvises til denne rapporten for mer detaljert beskrivelse. Kort oppsummert så er gjess og svaner store og tunge fugler som trenger god plass for å løfte og lande. Gjessene bruker Ilene naturreservat i hovedsak som hvileområde, mens beiteområder i stor grad er på dyrka mark mot nord og vest. Hovedtrekkrutene blir dermed mellom hvile- og beiteområder, men bruken vil veksle over året og avhengig av mattilgang etc. Kortenbukta fungerer som flykorridor for gjessene til og fra Ilene naturreservat.

Skrotemarkene på Korten

Skrotemarkene i planområdet har en viss funksjon for bl.a. spurvefugl. For arter som gråspurv og pilfink utgjør området trolig del av permanent leveområde, mens stillits og grønnfink bruker området for fødesøk mer eller mindre året rundt. Stær (NT) samles i området på sensommer / høst.

Korten

Funksjonsområder, fugl

Takrør

Mudderflater

Gruntvann, beiteområde

Figur 8: Funksjonsområder for fugl i våtmark og sjø grensende til planområdet på Korten.

0 50 100 150 200 m

4 Diskusjon

Sårbarhet og hensyn til fuglelivet

For flokkene av gjess er hovedtrekkrutene og flykorridorene trolig viktigste tema for videre planlegging. Det vises igjen til Andersen (2021) for nærmere omtale. Kortenbukta er en viktig flykorridor som per i dag er ganske fri for hindringer. Maritim skole med en høyde på 14 m er per i dag nærmeste fysiske hindring, i tillegg til næringsbebyggelsen nord for planområdet. Ny bebyggelse i området kan utgjøre en hindring, selv om fuglene er tilpasningsdyktige og i stor grad vil klare å unngå nye hindringer i terrenget. Høyde på nye bygg bør begrenses og tilpasses eksisterende bygg i området og terrenget bak i tråd med kommunedelplanen og reguleringsplanen for Korten. Lysforurensning, glatte og gjennomsluktige flater bør også begrenses mot vest, for å begrense forstyrrelse av fuglelivet og risiko for kollisjoner.

For vann- og våtmarksfugl som bruker Kortenbukta og Byfjorden vurderes det at de grunneste arealene i nordenden av planområdet er de mest sårbare, spesielt under trekket vår og sensommer/høst. Tilsvarende arealer med mudderflater og strandenger finnes flere steder vestover på nordsiden av Byfjorden fra Holmen og ved Aulielvas utløp, men arealet er begrenset. Dette habitatet er trolig det som er mest sårbart for endringer i hydrologi, vegetasjonsbelter, gjengroing m.m. Gruntvannsområdet i Kortenbukta er smalt og kommer tett på tursti og bebyggelse. Det er i dag i viss grad beskyttet av takrørskoger og en del eksisterende tre- og buskvegetasjon. Rastende, hekkende og næringssøkende fugl vil være sårbare for økt ferdsel eller at strandsonen åpnes opp. Det er viktig å opprettholde buffervegetasjon i området.

Strandsonen og fjorden vest for Maritim skole har også funksjon for fuglelivet. Dykkender, skarv, dykkere m.fl. bruker sjøarealene for fødesøk, mens svaner og enkelte ender som siland, stokkand og evt. ærfugl trolig også bruker strandsonen i sommerperioden som hvile/beiteområde for ikke-flyvedyktige unger. Foruten partier med høyvokste arter som takrør er denne strandsonen lite beskyttet per i dag. Når turstien flyttes nærmere sjøen vil risikoen for forstyrrelser kunne øke. Arter som finner næring i sjøen vil her enkelt kunne flytte seg noe lenger ut hvis de blir forstyrret. Det er likevel viktig å ivareta deler av strandsonen for hvile/oppvekst. Reguleringen har gått bort fra den videre utfylling som ligger inne i kommunedelplanen, hvilket er positivt. Det er også mulig å gjøre en del biotopforbedrende tiltak, både for å skape bedre habitater og for å skjerme fuglene fra menneskelig aktivitet. Å styre ferdselen til en fastlagt tursti og enkeltpunkter i strandsonen vil være viktig for å begrense forstyrrelser.

Landskapsplan

I landskapsplanen er det foreslått en rekke tiltak for å redusere de negative konsekvensene for naturmiljøet og for å forbedre habitatkvalitetene i området. Våre registreringer støtter i stor grad opp om landskapsplanen. Vi har vurdert område A i landskapsplanen (tilsvarende planområdet) og den sørlige delen av område B6. I det følgende kommenteres en del av punktene i landskapsplanen:

«Det foreslås at beltet mellom ny bebyggelse og sjøfronten utvikles med vegetasjon som er naturlig på lokaliteten. Området som etableres og skjøttes som naturmark bør avgrenses forholdsvis tett inn mot bebyggelsen.» Dette støttes. All vegetasjon som etableres mellom ny kyststi og strandsonen bør være av naturlig forekommende arter og med regionalt genetisk opphav fra viltvoksende planter. Alle arter som brukes må være tilpasset voksestedet.

Sjøfront – justering, bukter/odder. Noe justering for en mer bølgete sjøfront, er OK. Sjøfronten bør gis et mest mulig naturlig preg med grusstrand/strandeng i buktene. Her bør det være enkelt for vannfugler med unger å komme i land. Nord i A1 hvor det allerede i dag er tendenser til strandeng, bør en legge til rette for etablering av strandengvegetasjon.

Kyststien – «Det kan anlegges korte utstikker av stien til sjøkanten.» Det går fint med en eller et par utstikkere fra sør i A1 til A3. Nord i A1 og sør i B6 bør det ikke lages utstikkere, men kantvegetasjonen bør heller styrkes. Plassering av sitteplasser til slike utstikkere vil trolig bidra til å kanalisere ferdselen og redusere trykket på andre deler av strandsonen.

Ny vegetasjon. Marksjiktet på sjøsiden av turveien er i landskapsplanen foreslått etablert i stor grad via naturlig suksesjon. Dette er i utgangspunktet bra, men medfører en del utfordringer. Eksisterende jordlag i området er proppfullt av frø av fremmede arter og ruderalplanter. Med mindre en tilfører nye rene masser vil disse artene komme opp i store mengder. Bruk av naturlig suksesjon forutsetter også at man har bekjempet og fjernet fremmede arter fra nærområdet / øvrige deler av planområdet først, ellers vil det bare komme nye frø derfra. Håndtering av fremmede arter og jordmasser kommenteres videre litt lenger ned. For å begrense framtidige problem med fremmede arter bør en derfor vurdere behovet for å så/plante inn en del arter fra starten, slik at ikke marken blir liggende helt bar over tid. Dette må enten være hjemlige og stedegne arter som kan passe inn i det naturlige vegetasjonsbildet her, eller kortlivede arter som går ut relativt fort.

Artsliste og planteplan for tre- og busksjikt ser i hovedsak fornuftig ut. På sjøsiden av turstien foreslås at svartor, gråor og vier prioriteres. Disse artene vil passe best inn i det strandnære habitatet. Slåpe og hagtorn vil også kunne være bra her. Vierarter som brukes må være naturlig hjemmehørende, og ikke fremmede arter/sorter. Som tidligere nevnt bør en prøve å få til ikke bare de riktige hjemlige artene, men også at de er av stedegen (regional) genetisk opprinnelse. Å få tak i planter av naturlig forekommende arter med opprinnelse fra ville populasjoner i Sørøst-Norge vil være en utfordring. Flere planteskoler vil imidlertid kunne ordne dette forutsatt at bestillingen er tydelig nok og kommer i god tid. Med god tid menes her et par år, da det tar tid å oppformere planter av trær og busker.

Fremmede arter

De enorme bestandene av fremmede arter er et av grunnproblemene i området. I forbindelse med videre planlegging og etter hvert anleggsarbeid er det viktig å unngå spredning i forbindelse med masseflytting etc. samt å redusere / fjerne mengden fremmedarter, spesielt i og mot strandsonen. Avsnittet om bekjempelse av fremmede arter i landskapsplanen tar tak i dette problemet på en god måte. Tiltakene må konkretiseres i videre planlegging. Det er imidlertid langt flere fremmede arter i området enn de som er kommentert i landskapsplanen, se avsnitt om fremmede arter i kapittel 3.2 ovenfor. Parkslirekne, russekål og engrødtopp er eksempler på fremmede arter i kategori SE som også må håndteres.

I forkant av utbyggingen bør fremmede arter i høye risikokategorier (SE og HI) bekjempes mest mulig. Spesielt strandnære arealer hvor det ikke skal påføres nye masser, må bekjempes over tid. Samtidig er det viktig å være klar over at jord som blir liggende naken i dette området fort vil bli kolonisert på nytt av fremmede arter. Råd for bekjempelse av fremmede arter finnes i NINA-rapport 1432 (Blaalid 2017).

Med tanke på omfanget av fremmede arter i området vil det imidlertid være mer eller mindre umulig å få bekjempet og fjernet alt i forkant. Det innebærer at tiltak knyttet til massehåndtering i utbyggingsfasen

blir veldig viktig for å hindre spredning. Stort sett all toppmasse i området vil kunne være infisert av fremmede arter eller frø av fremmede arter.

Råd om håndtering av masser er hentet fra (Misfjord og Angell-Petersen 2018):

- Gjenbruk lokalt samme sted. Gjenbruk av masser samme sted omfattes ikke av aktsomhetsplikten i forskrift om fremmede organismer (Miljødirektoratet 2015, s. 133). For arealer som ikke blir direkte nedbygd anbefales det for å unngå oppslag av skudd en overdekning av rene masser på minimum 50 cm, og helst bruk av duk mellom infiserte masser og overdekkende masser.
- Gjenbruk som toppmasse på arealer som brukes som plen, hvor klipping utføres jevnlig (så ofte som trengs for å holde planter korte og hindre frøsetting).
- Gjenbruk dypt i fyllinger internt eller eksternt, f.eks. veifyllinger, støyvoller etc. Evt. duk i bunn, infiserte masser over, duk/tett membran over det, og minimum 0,5 m andre masser øverst. Uten bruk av duk over infiserte masser av kanadagullris gjelder overdekning med 3 m andre masser.

I den grad masser ikke kan brukes i området er alternativet at de enten gjenbrukes i andre prosjekter (med samme strenge krav) eller fraktes til godkjent mottak som kan håndtere slike masser.

Figur 9: Lite parti med svalt utviklet strandeng nord i planområdet. Foto: Anders Thylén.

5 Oppsummering / konklusjon

Det oppsummeres her med et par viktige punkter for videre arbeid:

- Areal med naturmark og naturlig vegetasjon bør være bredest mulig, og starte relativt tett mot ny bebyggelse. En blanding av åpne felt, tregrupper og buskkratt, som foreslått i landskapsplanen, er bra.
- Opprettholde og styrke kantvegetasjon mot våtmarken ved område B6 / nordligste del av område A, hvor fuglelivet trolig er mest sårbart for forstyrrelser.
- Habitatforbedrende tiltak lenger sør ved å lage noen bukter og legge til rette for strandengvegetasjon. Styre ferdsel i strandsonen med et eller et par utstikkere fra turveien.
- Eksisterende parti med noe strandeng nord i område A bør tas vare på og styrkes som strandeng.
- Høyden på nye bygninger bør begrenses og tilpasses eksisterende bygninger i området. Begrense lysforurensning og unngå gjennomsluktige og glatte fasader på nye bygg.
- Massehåndtering i byggesonen for å unngå spredning av fremmede arter. Masser bør om mulig gjenbrukes internt eller evt. eksternt (nedbygd eller under plen), alternativt må veldig mye leveres til godkjent mottak.
- Bekjempelse av fremmede arter på alt areal, men spesielt på areal som skal være naturmark, må foregå over tid.
- Revegetering bør gjøres med naturlig forekommende arter og med frø/planter med genetisk opprinnelse fra viltvoksende populasjoner i regionen. Dette må planlegges/bestilles i svært god tid for å kunne gjennomføres.

6 Referanser

- Andersen, G.E.B. 2021. Notat – Trekkruiter for gjess og andre fugler ved Ilene naturreservat.
- Artsdatabanken. 2018. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2021. Artskart - internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/>
- Blaalid, R., Often, A., Magnussen, K., Olsen, S. L. & Westergaard, K.B. 2017. Fremmede skadelige karplanter – Bekjempelsesmetodikk og spredningshindrende tiltak. – NINA Rapport 1432. 87 s. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m906/m906.pdf>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>
- Follestad, A. 2012. Innspill til forvaltningsplaner for Lista- og Jærstrendene: Kunnskapsoversikt over effekter av forstyrrelser på fugler - NINA Rapport 851: 45 s.
- Henriksen, S. og Hilmo, O., editors. 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- Miljødirektoratet. 2014. Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder Veileder M-100. s.104.
- Miljødirektoratet. 2015. Utkast til reviderte faktaark frå DN-håndbok 13. Naturtyper på land og i ferskvann. Miljødirektoratet.
- Miljødirektoratet. 2021. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>
- Misfjord, K. og Angell-Petersen, S. 2018. Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter. M-982. <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M982/M982.pdf>
- Orre AS. 2021. Friområder Korten, Tønsberg. Korten Eiendom AS - Jarlsberg Hovedgård.

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2021–020
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-004-5

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no